

EUROOPA KOHTU OTSUS

6. oktoober 1976*

[...]

Kohtuasjas 14/76,

mille esemeks on Euroopa Kohtule tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni Euroopa Kohtu poolse tõlgendamise protokollis artikli 1 alusel Cour d'appel de Mons'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

A. De Bloos SPRL, Leuze, Belgia,

ja

Société en commandite par actions Bouyer, Tomblaine (Meurthe-et-Moselle), Prantsusmaa, eelotsust tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva konventsiooni, mis allkirjastati Brüsselis 27. septembril 1968. aastal ühenduse kuue esialgse liikmesriigi poolt, artikli 5 tõlgendamise kohta.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed H. Kutscher ja A. O'Keefe, kohtunikud A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, M. S. rensen, Lord Mackenzie Stuart ja F. Capotorti,

kohtujurist: G. Reischl,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

Oma 9. detsembri 1975. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 13. veebruaril 1976, esitas Cour d'appel de Mons tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (edaspidi konventsioon) Euroopa Kohtu poolse tõlgendamise 3. juuni 1971. aasta protokollis alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse konventsiooni artikli 5 lõike 1 ja lõike 5 tõlgendamiseks.

* Kohtumenetluse keel: prantsuse

Eelotsusetaotlusest ilmneb, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleliolevas menetluses on tõusetunud küsimus, kas Belgia kohus on pädev lahendama nõuet, mille Belgias registrijärgset asukohta omav isik, kes on müügi ainuõiguse loovutamise lepingu alusel ainuõiguse saaja, on esitanud selle ainuõiguse loovutaja vastu, kelle registrijärgne asukoht on Prantsusmaal.

Ainuõiguse saaja väitis, et ainuõiguse loovutaja on nimetatud lepingu täitmisest ühepoolselt ja ette teatamata loobunud, ning esitas müügi ainuõiguse loovutaja vastu Belgia õigusaktide alusel Belgia kohtusse hagi lepingu tühistamise ja kahjutasu maksmise nõudes, põhjendades seda müügi ainuõiguse loovutaja süülise käitumisega.

Kui Belgia esimese astme kohus otsustas, et tal puudub antud nõude lahendamise pädevus, esitas ainuõiguse saaja apellatsioonkaebuse Cour d'appel de Mons'ile.

Oma esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult otsust selle kohta, kas müügi ainuõiguse saaja poolt ainuõiguse loovutaja vastu algatatud menetluse puhul, milles ainuõiguse saaja väidab, et ainuõiguse loovutaja on ainuõigust rikkunud, tuleb mõistet 'kohustus' konventsiooni artikli 5 lõikes 1 tõlgendada selliselt, et see on kohaldatav eranditult kõikide müügi ainuõiguse loovutamise raamlepingust tulenevate kohustuste suhtes, s.t isegi sellise lepingu täitmise käigus edaspidi sõlmitud müügitehingutest tulenevate kohustuste suhtes, või viidatakse selle mõistega ainult kohtumenetluse algatamise aluseks olevale kohustusele.

Kui õigeks loetakse viimatimainitud alternatiiv, palutakse Euroopa Kohtult otsust selle kohta, kas sõna 'kohustus' konventsiooni artikli 5 lõikes 1 tähendab esialgset kohustust, esialgse kohustusega võrdväärset asenduskohustust või kahjutasu maksmise kohustust, kui lepingu tühistamise või lõpetamisega kaasneb esialgse kohustuse kehtetuks muutumine, või Belgia 27. juuli 1961. aasta seadusest tulenevat "õiglase hüvituse" või koguni "täiendava hüvituse" maksmise kohustust.

Konventsiooni artikli 5 lõike 1 kohaselt võib isiku, kelle alaline asukoht on osalisriigis, teise osalisriigi kohtutesse kaevata: "lepingutega seotud asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus".

Konventsiooni preambulis märgitakse, et konventsiooni eesmärk on määrata kindlaks osalisriikide kohtute rahvusvaheline pädevus, soodustada kohtuotsuste tunnustamist ning seada sisse kiire kohtuotsuste täitmise kord.

Nimetatud eesmärgid viitavad vajadusele vältida – kus vähegi võimalik – olukordi, kus ühe ja sama lepingu käsitlemine kuulub mitmete kohtute pädevusse.

Seetõttu ei saa konventsiooni artikli 5 lõiget 1 tõlgendada nii, nagu viidataks selles kõikvõimalikele asjaomasest lepingust tulenevatele kohustustele.

Vastupidi – sõnaga „kohustus” viidatakse selles artiklis ainult kohtuvaidluse aluseks olevale kohustusele.

Sellist tõlgendust toetavad selgelt ka nimetatud artikli itaalia- ja saksakeelsed sõnastused.

Eeltoodust tuleneb, et ülal tsiteeritud artiklis 5 viidatud “täitmise paiga” kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta seda kohustust, mis vastab hageja nõude aluseks olevale lepingulisele õigusele.

Juhtumi puhul, kus hageja nõuab kahjutasu maksmist või lepingu tühistamist vastaspoole süülise käitumise tõttu, on artikli 5 lõikes 1 viidatud kohustuseks see lepingust tulenev kohustus, mille täitmatajätmine on hageja nõude aluseks.

Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata nii, et vaidluste puhul, milles müügi ainuõiguse saaja süüdistab ainuõiguse loovutajat ainuõiguse rikkumises, tähendab tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 5 lõikes 1 sisalduv sõna ‘kohustus’ kohtuvaidluse aluseks olevat kohustust, s.t ainuõiguse loovutaja lepingulist kohustust, mis vastab ainuõiguse saaja nõude aluseks olevale lepingulisele õigusele.

Vaidlustes, mis puudutavad ainuõiguse loovutaja poolt loovutamislepingu rikkumise tagajärgi, näiteks kahjutasu maksmist või lepingu tühistamist, tuleb konventsiooni artikli 5 lõikes 1 viidatud kohustuseks pidada seda ainuõiguse loovutaja lepingulist kohustust, mille täitmatajätmine on ainuõiguse saaja poolt esitatud kahjutasu maksmise või lepingu tühistamise nõude aluseks.

Kahjutasu näol hüvituse maksmise nõude puhul on siseriikliku kohtu ülesanne teha kindlaks, kas lepingule kohaldatava õiguse kohaselt on tegemist iseseisva lepingulise kohustusega või täitmatajäänud lepingulist kohustust asendava kohustusega.

Teise küsimusega palutakse Euroopa Kohtult otsust selle kohta, kas müügi ainuõiguse saajat tuleb käsitleda Brüsseli konventsiooni artikli 5 lõike 5 mõistes filiaali, esinduse või muu üksuse haldajana, kui tal ei ole õigust tegutseda ainuõiguse loovutaja nimel ega sõlmida ainuõiguse loovutajale siduvaid kokkuleppeid, ent samas ei kuulu ta ka ainuõiguse loovutaja juhtimise ja järelevalve alla.

Konventsiooni artikli 5 lõike 5 kohaselt võib isiku, kelle alaline asukoht on osalisriigis, teise osalisriigi kohtutesse kaevata: “filiaali, esinduse või muu üksuse tegevusest tuleneva vaidluse puhul selle paiga kohtusse, kus filiaal, esindus või muu üksus asub”.

Filiaali või esinduse üheks oluliseks omaduseks on kuulumine emaettevõtja juhtimise ja järelevalve alla.

Nimetatud sätte eesmärgist ja sõnastusest tuleb järeldada, et konventsiooni mõtte kohaselt peavad “muul üksusel” olema samasugused omadused nagu filiaalil ja esindusel.

Seega ei saa filiaali, esinduse või muu üksuse mõistet laiendada ainuõiguse saajale, kes viib ellu eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt kirjeldatud tegevust.

Eeltoodust tulenevalt tuleb teisele küsimusele vastata nii, et kui müügi ainuõiguse saaja ei kuulu ainuõiguse loovutaja juhtimise ja järelevalve alla, siis ei saa teda käsitleda 27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsiooni artikli 5 lõike 5 mõistes filiaali, esinduse või muu üksuse haldajana.

Kohtukulud

Ühendkuningriigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni poolt Euroopa Kohtule märkuste esitamisel kantud kulused ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates Cour d'appel de Mons'i poolt 9. detsembri 1975. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. Vaidluste puhul, milles müügi ainuõiguse saaja süüdistab ainuõiguse loovutajat ainuõiguse rikkumises, tähendab tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 5 lõikes 1 sisalduv sõna 'kohustus' kohtuvaidluse aluseks olevat lepingulist kohustust, s.t ainuõiguse loovutaja kohustust, mis vastab ainuõiguse saaja nõude aluseks olevale lepingulisele õigusele.

Vaidlustes, mis puudutavad ainuõiguse loovutaja poolt loovutamislepingu rikkumise tagajärgi, näiteks kahjutasu maksmist või lepingu tühistamist, tuleb konventsiooni artikli 5 lõikes 1 viidatud kohustuseks pidada seda ainuõiguse loovutaja lepingulist kohustust, mille täitmatajätmine on ainuõiguse saaja poolt esitatud kahjutasu maksmise või lepingu tühistamise nõude aluseks.

Kahjutasu näol hüvituse maksmise nõude puhul on siseriikliku kohtu ülesanne teha kindlaks, kas lepingule kohaldatava õiguse kohaselt on tegemist iseseisva lepingulise kohustusega või täitmatajäänud lepingulist kohustust asendava kohustusega.

2. Kui müügi ainuõiguse saaja ei kuulu ainuõiguse loovutaja juhtimise ja järelevalve alla, siis ei saa teda käsitleda 27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsiooni artikli 5 lõike 5 mõistes filiaali, esinduse või muu üksuse haldajana.

Lecourt Kutscher O'Keefe Donner Mertens de Wilmars

Pescatore S,rensen Mackenzie Stuart Capotorti

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 6. oktoobril 1976 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

R. Lecourt